

Latvijas Republikas Valsts kontrole

**PĀRSKATS PAR VALSTS KONTROLES PIEKTĀ REVĪZIJAS
DEPARTAMENTA REVĪZIJĀM PAŠVALDĪBĀS**

2008. – 2012.gads

2014

Valsts kontroles misija

Sekmēt:

- ✓ efektīvu un likumīgu sabiedrisko līdzekļu (nodokļu maksātāju naudas) izlietojumu;
- ✓ finanšu pārvaldības attīstību un atbildību par izlietotajiem līdzekļiem;
- ✓ godīgu un caurskatāmu lēmumu pieņemšanas procesu publiskajā sektorā.¹

Vīzija

Palīdzēt valstij gudri pārvaldīt un izlietot resursus.²

---

¹ Valsts kontroles darbības stratēģija 2010. – 2013.gadam, apstiprināta Valsts kontroles padomes 2012.gada 3.septembra sēdē, protokols Nr.50, 1.§.

² Valsts kontroles darbības stratēģija 2010. – 2013.gadam, apstiprināta Valsts kontroles padomes 2012.gada 3.septembra sēdē, protokols Nr.50, 1.§.

Saturs

1. PAŠVALDĪBU DARBĪBAS VISPĀRĪGS RAKSTUROJUMS	4
1.1 Pašvaldību vispārīgs raksturojums un atbildības jomas	4
1.2 Pašvaldību ieņēmumi, izdevumi un aktīvi.....	5
2. VALSTS KONTROLES REVĪZIJAS PAŠVALDĪBĀS, SNIEGTIE IETEIKUMI UN TO REZULTĀTĀ PANĀKTIE UZLABOJUMI	6
2.1 Finanšu revīziju būtiskākie secinājumi un sniegtie ieteikumi	6
2.2 Likumības revīziju būtiskie secinājumi un sniegtie ieteikumi	7
2.2.1 Pašvaldību komercdarbība.....	8
2.2.2 Pašvaldības iestāžu rīcība ar finanšu līdzekļiem un mantu, īstenojot autonomās funkcijas.....	10
2.2.3 Brīvostu darbības izvērtējums	18

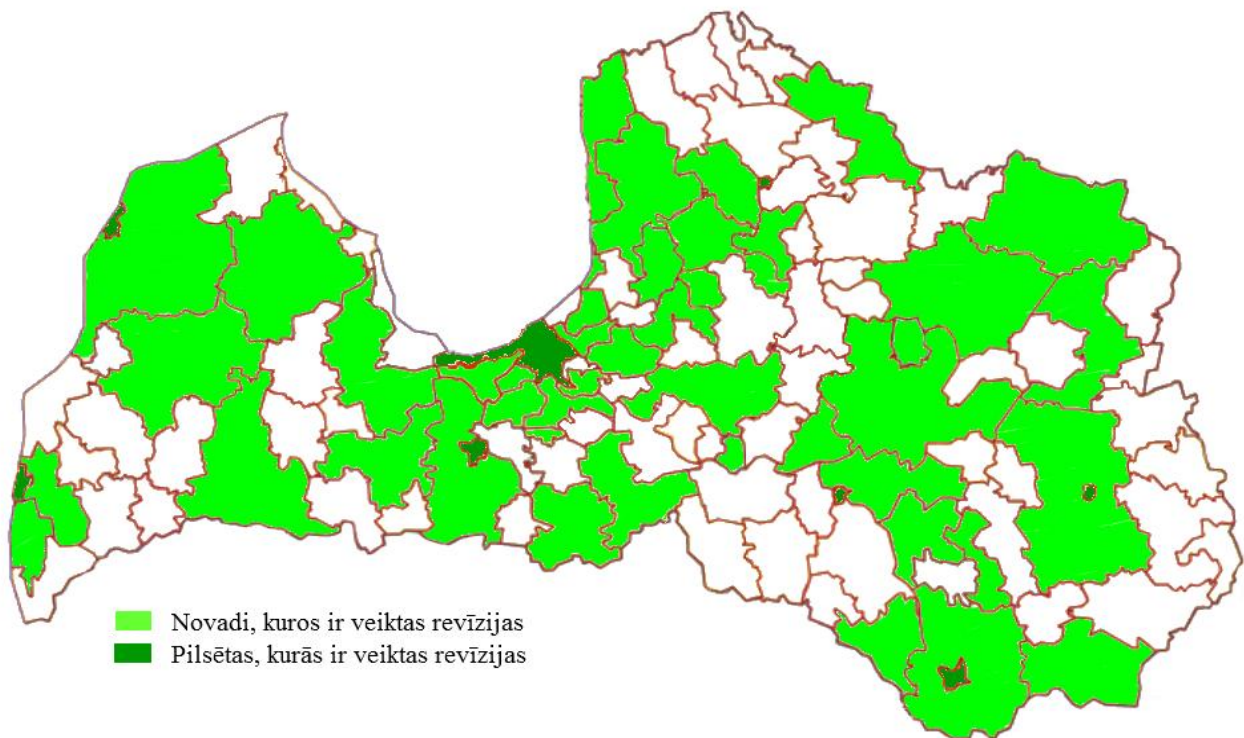
Galvenais šī ziņojuma mērķis ir sniegt informāciju par laika posmā no 2008. līdz 2012.gadam pašvaldībās veiktajām Valsts kontroles revīzijām un uzlabojumiem, kas panākti, ieviešot Valsts kontroles sniegtos ieteikumus.

Ziņojums ir sagatavots, pamatojoties uz Valsts kontroles revīziju rezultātiem un pašvaldību iesniegtajiem dokumentiem, kas pamato ieteikumu ieviešanu.

Valsts kontroles Piektais revīzijas departaments laika posmā no 2008. līdz 2012.gadam 54 pašvaldībās (skat. 1.attēlu) ir veicis 19 revīzijas (piecas finanšu un 14 likumības un lietderības revīzijas), sniedzot 194 ieteikumus, no kuriem noteiktajā termiņā ir ieviesti 90% no ieteikumiem.

Nemot vērā, ka līdz šim veiktās revīzijas atklāj būtiskus trūkumus gan pašvaldības funkciju izpildes organizācijā, gan procesu finansēšanā, bet laika posmā no 2008. līdz 2012.gadam revīzijas ir veiktas tikai 54 no 119 pašvaldībām, ir nepieciešams palielināt revīziju skaitu pašvaldībās.

1.attēls

1. PAŠVALDĪBU DARBĪBAS VISPĀRĪGS RAKSTUROJUMS

1.1 Pašvaldību vispārīgs raksturojums un atbildības jomas

Līdz 2009.gada 1.jūlijam Latvijā bija izveidots 41 novads, bet vēl arvien pastāvēja 424 pagastu pašvaldības, 50 rajona pilsētas un 7 republikas pilsētas (kopā 548 pašvaldības).

Administratīvi teritoriālās reformas rezultātā no 2009.gada 1.jūlija darbu uzsāka 109 novadu (no 2010.gada 1.janvāra – 110 novadi) un 9 republikas pilsētu domes, izbeidzot visu pirms tam novada teritorijā bijušo vietējo pašvaldību padomju pilnvaras. 2009.gada 1.jūlijā beidzās arī rajonu padomju pilnvaras, tomēr, lai nodrošinātu pakāpenisku rajonu pašvaldību institūciju mantas, finanšu līdzekļu, tiesību un saistību nodošanu, rajona pašvaldības turpināja pastāvēt kā publisko tiesību juridiskās personas līdz visu tās saistību nodošanai vai izbeigšanai līdz 2009.gada 31.decembrim.

Likumā „Par pašvaldībām” ir minētas 22 pašvaldības autonomās funkcijas, tajā skaitā:

- ✓ organizēt iedzīvotājiem komunālos pakalpojumus neatkarīgi no tā, kā īpašumā atrodas dzīvojamais fonds;
- ✓ gādāt par savas administratīvās teritorijas labiekārtošanu un sanitāro tīrību;
- ✓ rūpēties par kultūru un sekmēt tradicionālo kultūras vērtību saglabāšanu un tautas jaunrades attīstību;
- ✓ nodrošināt veselības aprūpes pieejamību, kā arī veicināt iedzīvotāju veselīgu dzīvesveidu un sportu;
- ✓ sniegt palīdzību iedzīvotājiem dzīvokļa jautājumu risināšanā.

Likumā „Par pašvaldībām” ir noteikts, ka pašvaldība administratīvās teritorijas iedzīvotāju interesēs var īstenot brīvprātīgās iniciatīvas ikvienā jautājumā, ja tas nav Saeimas, Ministru kabineta, ministriju, citu valsts pārvaldes iestāžu, tiesas vai citu pašvaldību kompetencē vai arī ja šāda darbība nav aizliegta ar likumu. Pašvaldības īstenotās brīvprātīgās iniciatīvas ir pielīdzināmas autonomajām funkcijām.

No likumā „Par pašvaldībām” noteiktā izriet, ka pārvaldes funkcijas sastāv no atsevišķiem pārvaldes uzdevumiem un atbildības par to izpildi. No katras autonomās funkcijas izrietošu pārvaldes uzdevumu pašvaldība var deleģēt privātpersonai.

Likumā „Par pašvaldībām” ir noteikts, ka pašvaldības savas kompetences un likuma ietvaros darbojas patstāvīgi un Eiropas vietējo pašvaldību savienības hartā, kas apstiprināta ar likumu, noteikts, ka gadījumos, kad centrālā vai reģionālā vara deleģē savas pilnvaras vietējām varām, tām, cik iespējams, jāļauj šo pilnvaru īstenošanu brīvi pielāgot vietējiem apstākļiem.

Pašvaldība pati nosaka, kādi pārvaldes uzdevumi jāveic, lai izpildītu likumā noteiktās autonomās funkcijas, ja citos likumos un Ministru kabineta noteikumos nav noteikti konkrēti funkcijas īstenošanā veicamie pārvaldes uzdevumi.

Pildot savas funkcijas, pašvaldībām ir tiesības dibināt kapitālsabiedrības, kā arī ieguldīt savus līdzekļus kapitālsabiedrībās³.

2011.gada sākumā 97 pašvaldībām izšķirošā ietekmē bija 395 kapitālsabiedrības, kas veica saimniecisko darbību, tajā skaitā 155 kapitālsabiedrības 2011.gadā ir strādājušas ar kopējo peļņu Ls 7 605 379, bet 240 kapitālsabiedrības – ar kopējiem zaudējumiem Ls 22 684 293.

1.2 Pašvaldību ieņēmumi, izdevumi un aktīvi

Saskaņā ar likumā „Par pašvaldībām” noteikto pašvaldību ekonomiskais pamats ir manta, tajā skaitā finanšu resursi, kas veidojas no:

- ✓ juridisko un fizisko personu nodokļu maksājumiem pašvaldības budžetā;
- ✓ valsts budžeta dotācijām un mērķdotācijām;
- ✓ vietējām nodevām un citiem maksājumiem pašvaldības budžetā;
- ✓ citiem ieņēmumiem.

Saskaņā ar Latvijas Republikas pārskatos par valsts budžeta izpildi un par pašvaldību budžetiem atklāto informāciju laika posmā no 2009. līdz 2012.gadam pašvaldību konsolidētā budžeta izdevumi (pēc naudas plūsmas principa) vidēji bija 24,75% no valsts konsolidētā kopbudžeta izdevumiem. Savukārt pašvaldību aktīvi šajā laika posmā vidēji bija 43,5% no valsts konsolidētās grāmatvedības bilances aktīviem.

³ Likuma „Par pašvaldībām” 14.panta pirmās daļas 1.punkts.

2. VALSTS KONTROLES PIEKTAIS REVĪZIJAS DEPARTAMENTS, SNIEGTIE IETEIKUMI UN TO REZULTĀTĀ PANĀKTIE UZLABOJUMI

Valsts kontroles Piektais revīzijas departaments ir apkopojis informāciju par laika posmā no 2008. līdz 2012.gadam pašvaldībās veikto finanšu un likumības revīziju ietvaros sniegto ieteikumu ieviešanu, kā arī ir izvērtējis šo revīziju rezultātā sniegto ieteikumu finanšu ietekmi.

Valsts kontroles Piektais revīzijas departaments ir pabeidzis piecas finanšu revīzijas Latvijas Republikas gada pārskata par valsts budžeta izpildi un par pašvaldību budžetiem pašvaldību gada pārskatu daļā, sniedzot 42 ieteikumus, no kuriem 23 ieteikumi ir sniegti Finanšu ministrijai un 19 ieteikumi sešām novadu pašvaldībām (Alūksnes, Baltinavas, Cēsaines, Rugāju, Skrīveru un Vārkavas).

Līdz 2014.gada 20.janvārim ir ieviesti 16 ieteikumi jeb 70% no ieteikumiem, kuriem ieviešanas termiņš bija līdz 2014.gada 20.janvārim, turpinās darbs saistībā ar 7 ieteikumu ieviešanu, bet 19 ieteikumiem nav iestājies ieviešanas termiņš.

Šo revīziju rezultātā sniegto ieteikumu ieviešana veicina iestāžu grāmatvedības uzskaites sakārtošanu, pilnīgas un salīdzināmas informācijas atklāšanu Latvijas Republikas gada pārskatā par valsts budžeta izpildi un par pašvaldību budžetiem, kā arī ar budžeta iestāžu grāmatvedības uzskaiti un gada pārskatu sagatavošanu saistīto ārējo normatīvo aktu pilnveidošanu.

Valsts kontroles Piektais revīzijas departaments ir pabeidzis 14 likumības revīzijas, sniedzot 152 ieteikumus, no kuriem ir ieviesti 119 ieteikumi jeb 95% ieteikumu, turpinās darbs saistībā ar 10 ieteikumu ieviešanu, savukārt 27 ieteikumiem nav pienācis ieteikumu ieviešanas termiņš.

Valsts kontroles Piektais revīzijas departamenta likumības revīziju rezultātā sniegto ieteikumu ieviešana veicina:

- ✓ pašvaldības kapitālsabiedrību un aģentūru pārvaldības uzlabošanu;
- ✓ iekšējo tiesību aktu pilnveidošanu un nepieciešamo kontroles procedūru ieviešanu, lai pašvaldību, to iestāžu un kapitālsabiedrību rīcība ar finanšu līdzekļiem un mantu, tajā skaitā, veicot publiskos iepirkumus, atbilstu normatīvo aktu prasībām un lietderības kritērijiem;
- ✓ pašvaldību sniegto pakalpojumu, tajā skaitā privatizēto dzīvojamo māju pārvaldīšanas un apsaimniekošanas, kvalitātes uzlabošanu un ekonomiski pamatotu pakalpojumu cenu noteikšanu;
- ✓ brīvostu pārvaldības uzlabošanu un darbības pilnveidošanu.

2.1 Finanšu revīziju būtiskākie secinājumi un sniegtie ieteikumi

Valsts kontroles Piektais revīzijas departaments veic ikgadējās finanšu revīzijas „Latvijas Republikas gada pārskats par valsts budžeta izpildi un par pašvaldību budžetiem” (turpmāk – Saimnieciskā gada pārskata revīzija) pašvaldību gada pārskatu daļā.

Lai gūtu pārlicību par pašvaldību gada pārskatu sagatavošanas atbilstību normatīvo aktu prasībām, Valsts kontrole:

- ✓ saskaņā ar Starptautisko revīzijas standartu 600 – *Īpaši atbildējumi – grupas finanšu pārskatu revīzija (tostarp komponentu revidentu darbs)*⁴ izmanto zvērinātu revidentu veikto darbu par pašvaldību sagatavotajiem gada pārskatiem;

⁴ Starptautiskais revīzijas standarta Nr.600 „Īpaši atbildējumi – grupas finanšu pārskatu revīzija (tostarp komponentu revidentu darbs)”, 2010.gads.

- ✓ veic revīzijas procedūras pašvaldībās par Saimnieciskā gada pārskata revīzijai būtiskiem (nozīmīgiem) jautājumiem.

Minētajā laika posmā, veicot finanšu revīzijas, Valsts kontroles Piektais revīzijas departaments sniedza ieteikumus Finanšu ministrijai:

- ✓ sadarbībā ar Zvērinātu revidentu asociāciju novērst finanšu revīzijās konstatētās kļūdas pašvaldību grāmatvedības uzskaitē;
- ✓ sakārtot ar budžeta iestāžu grāmatvedības uzskaites un gada pārskata sagatavošanu saistītos normatīvos aktus;
- ✓ ierosināt normatīvajos aktos noteikt kārtību valsts un pašvaldību kapitālsabiedrību reorganizācijas procesā izveidotās iegūstošās kapitālsabiedrības pamatkapitāla noteikšanai.

Minēto ieteikumu ieviešanas rezultātā tiek novērstas finanšu revīzijās konstatētās kļūdas ilgtermiņa ieguldījumu, nākamo periodu ieņēmumu un rezervju, īstermiņa saistību un nomāto aktīvu uzskaitē. Tiek veikta ar budžeta iestāžu grāmatvedības uzskaiti un gada pārskatu sagatavošanu saistīto ārējo normatīvo aktu pilnveidošana.

Jau ir veiktas nepieciešamās izmaiņas Ministru kabineta noteikumos, nosakot prasības ostu pārvaldēm valdījumā nodoto pamatlīdzekļu uzskaitē, mežaudžu sākotnējās atzīšanas uzskaitē, skaidrojumu sniegšanai pie pašvaldību gada pārskata par būtiskām izmaiņām pašvaldības aktīvos, saistībās un prasībās, kā arī ieņēmumos. Likumā „Par iedzīvotāju ienākuma nodokli” ir izdarīti grozījumi, kas novērš neskaidrības iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieturēšanā no bijušajiem pašvaldību priekšsēdētājiem izmaksājamā pabalsta.

Līdz 2015.gada 31.decembrim Finanšu ministrija ir apņēmusies noteikt skaidri saprotamus kritērijus saimniecības pamatlīdzekļu, pārējo iepriekš neklasificēto pamatlīdzekļu un tehnoloģisko iekārtu atzīšanai un uzrādīšanai grāmatvedības kontos.

Finanšu ministrija ieteikuma par kārtību, kādā tiek noteikts valsts un pašvaldību kapitālsabiedrību reorganizācijas procesā izveidotās iegūstošās kapitālsabiedrības pamatkapitāls, ieviešanai ir iesniegusi priekšlikumu Ekonomikas ministrijai iekļaut nepieciešamo regulējumu jaunajā „Publisku personu kapitāla daļu pārvaldības likums” likumprojektā.

Pašvaldībām (Alūksnes, Baltinavas, Cesvaines, Rugāju, Skrīveru un Vārkavas) ir sniegti ieteikumi iekšējās kontroles sistēmas uzlabošanai un pilnveidošanai, kā arī revīzijā konstatēto kļūdu grāmatvedības uzskaitē un gada pārskata sagatavošanā novēršanai.

Kopumā Valsts kontroles finanšu revīziju rezultātā sniegto ieteikumu ieviešana nodrošina, ka ar katru gadu tiek panākta arvien kvalitatīvāka pašvaldību gada pārskatu sagatavošana, kā rezultātā tiek nodrošināta pilnīgas un salīdzināmas informācijas atklāšana Latvijas Republikas gada pārskatā par valsts budžeta izpildi un par pašvaldību budžetiem.

2.2 Likumības revīziju būtiskie secinājumi un sniegtie ieteikumi

Valsts kontrole veic likumības un lietderības revīzijas, kas ietver pārbaudes par revidējamo vienību darījumu un darbības atbilstību normatīvajiem aktiem un plānotajiem rezultātiem. Likumības un lietderības revīziju mērķis ir iegūt atbilstošus, pietiekamus un ticamus revīzijas pierādījumus, lai varētu izteikt viedokli, vai pašvaldības, to iestādes un kapitālsabiedrības ir darbojušās ekonomiski un efektīvi, kā arī saskaņā ar normatīvo aktu prasībām.

Valsts kontroles Piektais revīzijas departaments, analizējot pašvaldību nozarē esošās nepilnības un trūkumus, apkopojot no iedzīvotājiem saņemtās sūdzības un ņemot vērā sabiedrībai aktuālus jautājumus, laika posmā no 2008. līdz 2012.gadam 21 pašvaldībā (Rīgas, Liepājas, Daugavpils, Jūrmalas, Rēzeknes, Valmieras un Jelgavas pilsētas

pašvaldībās, Līgatnes, Garkalnes, Stalbes, Kauguru, Ogres, Ropažu, Kuldīgas, Krāslavas novada pašvaldībās, Stelpes, Valles, Kurmenes, Vecumnieku, Skaistkalnes, Bārbeles pagasta pašvaldībās), Ventspils un Rīgas brīvostas pārvaldēs ir veicis 14 likumības revīzijas šādās jomās:

- ✓ pašvaldības kapitālsabiedrību un aģentūru pārvaldība un iesaistīšanās komercdarbībā;
- ✓ pašvaldību, to iestāžu un kapitālsabiedrību rīcība ar finanšu līdzekļiem un mantu (tajā skaitā publiskie iepirkumi);
- ✓ pašvaldības sniegto pakalpojumu organizēšana (tajā skaitā privatizēto dzīvojamo māju pārvaldīšana un apsaimniekošana);
- ✓ brīvostu pārvaldīšana.

2.2.1 Pašvaldību komercdarbība

Rīgas, Jūrmalas un Daugavpils pilsētas pašvaldību komercdarbība un pārvaldes uzdevumu veikšana komercdarbības veidā

Laika posmā no 2008. līdz 2012.gadam trīs pašvaldībās (Rīgas, Jūrmalas un Daugavpils pilsētas pašvaldībās), ir veiktas trīs likumības revīzijas, kuru ietvaros tika pārbaudīta pašvaldību rīcības atbilstība normatīvajiem aktiem un lietderība, īstenojot autonomās funkcijas komercdarbības veidā un pārvaldot kapitālsabiedrības:

1. Rīgas pilsētas pašvaldības komercdarbības atbilstība normatīvo aktu prasībām.
2. Jūrmalas pilsētas pašvaldības darbība, nodrošinot kapitālsabiedrību darbības efektivitāti un atbilstību normatīvo aktu prasībām.
3. Daugavpils pilsētas pašvaldības darbība, nodrošinot kapitālsabiedrību darbības efektivitāti un atbilstību normatīvo aktu prasībām.

Revīziju mērķis bija noskaidrot:

- vai pašvaldības rīcība, īstenojot autonomās funkcijas komercdarbības veidā, ir atbilstoša normatīvo aktu prasībām un pašvaldības iesaistīšanās komercdarbībā atbilst normatīvajā aktā noteiktajiem nosacījumiem;
- vai pašvaldība ir nodrošinājusi kapitālsabiedrību pārvaldību atbilstoši normatīvo aktu prasībām un vai tā ir organizēta efektīvi;
- vai pašvaldības kapitālsabiedrību darbība ir efektīva, ekonomiska un vai tā atbilst normatīvo aktu prasībām.

Revīzijās konstatētais

Rīgas, Jūrmalas un Daugavpils pilsētas pašvaldības, nododot pašvaldības autonomo funkciju īstenošanai nepieciešamo pārvaldes uzdevumu veikšanu un pakalpojumu sniegšanu komercdarbības veidā, nav rīkojušās saskaņā ar normatīvajos aktos noteikto un atbilstoši labas pārvaldības principiem, jo:

- 17 pašvaldību kapitālsabiedrības un četras kapitālsabiedrības, kurās pašvaldībām pieder kapitāla daļas, veic komercdarbību, nepastāvot normatīvajā aktā⁵ minētajiem nosacījumiem, pie kuriem pašvaldība, izveidojot kapitālsabiedrību, var iesaistīties komercdarbībā;
- kapitālsabiedrības ir iesaistījušās pašvaldības neuzdotu, ar pašvaldības funkciju īstenošanu nesaistītu pakalpojumu sniegšanā peļņas gūšanas nolūkā;

⁵ Valsts pārvaldes iekārtas likuma 88.panta pirmā daļa.

- pašvaldības neveic izvēlētajā pārvaldes uzdevumu īstenošanas modeļa (komercdarbība) efektivitātes un ekonomiskuma izvērtēšanu un salīdzināšanu ar iespējamajiem alternatīvajiem risinājumiem;
- nav izstrādāta vienota kapitālsabiedrību pārvaldības sistēma ar noteiktiem pārvaldības mērķiem, uzdevumiem, iesaistītajām institūcijām, amatpersonām, to kompetenci, informācijas aprites kārtību, lēmumu tiesiskuma un lietderības kontrolēm;
- nav definēti kapitālsabiedrībām sasniedzamie mērķi un to sasniegšanas rezultātīvie rādītāji;
- nav nodrošināta deleģēšanas un pilnvarojuma līgumos noteikto uzdevumu izpildes kvalitātes novērtēšana, tajā skaitā kapitālsabiedrību saimnieciskās darbības un finanšu rādītāju analīze saistībā ar sabiedrībām deleģēto uzdevu izpildi;
- lēmumi par kapitālsabiedrību peļņas Ls 2 162 375 apmērā izlietojumu ir pieņemti bez iepriekšēja izvērtējuma un atbilstoša pamatojuma;
- kapitālsabiedrībām ir radīti nepamatoti izdevumi vismaz Ls 8 021 770, tajā skaitā nelietderīgi ir ieguldīti līdzekļi kapitālsabiedrību pamatkapitālā Ls 7 706 106 apmērā, darbiniekiem ir aprēķināta un nepamatoti izmaksāta atlīdzība Ls 235 456 un kompensācijas Ls 80 208 apmērā;
- pretēji normatīvajā aktā⁶ noteiktajam, ka pašvaldības īpašums izmantojams, ievērojot valsts un attiecīgās administratīvās teritorijas iedzīvotāju intereses, ir atsavināti pašvaldības funkciju veikšanai nepieciešami nekustamie īpašumi;
- pašvaldības īpašumi ir nodoti kapitālsabiedrību apsaimniekošanā, nenosakot pašvaldībai sniedzamo pakalpojumu apjomu, ekonomiski pamatotas pakalpojumu cenas un samaksas kārtību;
- kapitālsabiedrību pakalpojumi tiek sniegti par cenām (tarifiem), kas nav ekonomiski pamatotas, caurskatāmas un ir noteiktas nepamatoti lielas, kā rezultātā pakalpojumu saņēmēji ir pārmaksājuši vismaz Ls 1 767 339;
- nav veiktas darbības, lai gūtu visus iespējamus ieņēmumus par sniegtajiem pakalpojumiem.

Lai ieviestu efektīvu, ilgtspējīgu, uz mērķi orientētu kapitālsabiedrību pārvaldības sistēmu, novēršot prettiesisku kapitāla daļu turētāja pārstāvja un valdes lēmumu pieņemšanas un kapitālsabiedrību peļņas un pašvaldības finansējuma nelietderīga izlietojuma riskus, Rīgas pilsētas pašvaldībai tika sniegti 11 ieteikumi, Jūrmalas pilsētas pašvaldībai 21 ieteikums, Daugavpils pilsētas pašvaldībai 11 ieteikumi valsts pārvaldes un kapitāla daļu pārvaldes jomā.

Ieteikumu ieviešanas rezultātā pašvaldības:

- *izstrādāja nepieciešamos tiesību aktus un procesu aprakstus kas vērsti uz vienotas kapitālsabiedrību pārvaldības sistēmas ar noteiktiem pārvaldības mērķiem, uzdevumiem, iesaistītajām institūcijām, amatpersonām, to kompetenci, informācijas aprites kārtību, lēmumu tiesiskuma un lietderības kontrolēm izveidošanu, novēršot nepilnības un funkciju pārklāšanos kapitālsabiedrību pārvaldības organizēšanā un atbildīgo amatpersonu pienākumos;*
- *aktualizēja savus attīstības plānošanas dokumentus, nodrošinot kapitālsabiedrību darbības saistību ar attīstības plānošanas dokumentos noteikto mērķu sasniegšanu;*
- *definēja kapitālsabiedrībām sasniedzamos mērķus un to sasniegšanas rezultātīvos rādītājus, radot iespēju veikt deleģēšanas un pilnvarojuma līgumos noteikto uzdevumu*

⁶ Likuma „Par pašvaldībām” 77.panta otrā daļa.

izpildes kvalitātes novērtēšanu, tajā skaitā kapitālsabiedrību saimnieciskās darbības un finanšu rādītāju analīzi saistībā ar kapitālsabiedrībām deleģēto uzdevumu izpildi;

- *veica pasākumus, lai izvērtētu pašvaldības iesaistīšanās komercdarbībā atbilstību normatīvajā aktā⁷ noteiktajam, ka publiska persona komercdarbību var veikt tikai likumā noteiktajos gadījumos un izvirzot tikai no pašvaldības funkcijām izrietošus mērķus, lai pašvaldību nepamatota iesaistīšanās komercdarbībā pretēji pašvaldības iedzīvotāju un komersantu interesēm nerada konkurences kroplošanas risku;*
- *noteica kapitālsabiedrībām minimālo dividendēs izmaksājamo peļņas daļu un konkrētus kapitālsabiedrību peļņas izmantošanas mērķus;*
- *pilnveidoja iekšējās kontroles sistēmu kapitālsabiedrībās, izstrādāja nepieciešamos iekšējos normatīvos aktus un kapitāla daļu turētāja metodiskos norādījumus par atlīdzības noteikšanu, transportlīdzekļu izmantošanu, mantas atsavināšanu, uzlaboja saimnieciskās darbības un finanšu plānošanu;*
- *pilnveidoja kārtību, kādā tiek izvērtēta nekustamo īpašumu nepieciešamība pašvaldības iestādēm to funkciju nodrošināšanai, lai netiktu atsavināti nekustamie īpašumi, kas ir nepieciešami pašvaldības iestādēm to funkciju nodrošināšanai;*
- *izstrādāja metodiskos norādījumus kapitālsabiedrību sniegto pakalpojumu cenas aprēķināšanas principiem;*
- *noslēdza līgumus par pašvaldības īpašumu apsaimniekošanu, precizējot pašvaldībai sniedzamo pakalpojumu apjomu un ekonomiski pamatotas samaksas noteikšanas kārtību.*

Valsts kontrole ir nosūtījusi informāciju par revīzijās konstatētajiem pārkāpumiem tiesībsargājošajām institūcijām. Tiesībsargājošo institūciju pārbaudes par iespējamām tiesību normu pārkāpumiem turpinās.

2.2.2 Pašvaldības iestāžu rīcība ar finanšu līdzekļiem un mantu, īstenojot autonomās funkcijas

Laika posmā no 2008. līdz 2012.gadam 13 pašvaldībās (Rīgas, Liepājas, Valmieras un Jelgavas pilsētas pašvaldībās, Ogres, Kuldīgas, Krāslavas novada pašvaldībās, Stelpes, Valles, Kurmenes, Vecumnieku, Skaistkalnes, Bārbeles pagasta pašvaldībās) ir veiktas astoņas likumības revīzijas, kuru ietvaros tika pārbaudīta pašvaldības iestāžu rīcības ar finanšu līdzekļiem un mantu, publisko iepirkumu veikšanas un pakalpojumu sniegšanas atbilstība normatīvo aktu prasībām un lietderība:

1. Dienvidu tilta pār Daugavu Rīgā projektēšanas, būvniecības un finansēšanas atbilstība normatīvo aktu prasībām.
2. Rīgas pašvaldības SIA „Rīgas satiksme” elektroniskās norēķinu sistēmas ieviešanas sabiedriskajā transportā efektivitāte un atbilstība normatīvo aktu prasībām.
3. Ogres novada, Krāslavas novada un Jelgavas pilsētas pašvaldību izveidoto aģentūru darbības efektivitāte, ekonomiskums un atbilstība normatīvo aktu prasībām, nodrošinot pašvaldību autonomo funkciju īstenošanu.
4. Privatizēto dzīvojamo māju apsaimniekošanas organizēšanas atbilstība normatīvo aktu prasībām Rīgas, Liepājas, Rēzeknes un Valmieras pilsētas pašvaldībās.
5. Līgatnes novada pašvaldības rīcības atbilstība normatīvo aktu prasībām, organizējot iedzīvotājiem komunālos pakalpojumus.
6. Rīcības ar mantu un finanšu līdzekļiem likumība Ropažu novada pašvaldībā.

⁷ Valsts pārvaldes iekārtas likuma 87.panta trešā daļa, 88.panta pirmā daļa.

7. Atsevišķu Kuldīgas novada pašvaldības iepirkumu atbilstība normatīvo aktu prasībām.
8. Rīcības ar mantu un finanšu līdzekļiem likumība Vecumnieku novadu veidojošās pašvaldībās (Bauskas rajona Vecumnieku, Bārbeles, Stelpes un Skaistkalnes pašvaldības, Aizkraukles rajona Kurmenes un Valles pagasta pašvaldības), veicot pašvaldības funkcijas.

Revīziju mērķis bija noskaidrot:

- ✓ vai finanšu līdzekļi tiek izlietoti paredzētajiem mērķiem un atbilstoši normatīvo aktu prasībām;
- ✓ vai rīcība ar nekustamo īpašumu atbilst normatīvo aktu prasībām;
- ✓ vai iepirkumi tiek veikti atbilstoši normatīvo aktu prasībām;
- ✓ vai pakalpojumi tiek sniegti atbilstoši normatīvajos aktos noteiktajām prasībām un vai to cenas ir ekonomiski pamatotas.

Finanšu līdzekļu izlietojums Dienvidu tilta būvniecībai

Revīzijā konstatētais:

Rīgas pilsētas pašvaldība nav veikusi darbības, lai Dienvidu tilta būvniecības finansēšanai piesaistītu Eiropas Savienības līdzekļus, projekta vadībā nav nodrošinājusi nepieciešamās kontroles, kā rezultātā Dienvidu tilta pār Daugavu projekta ieviešanas laikā pirmās un otrās kārtas projektēšanas, būvniecības un finansēšanas izmaksas ir palielinājušās līdz Ls 573,83 milj., tas ir, par Ls 318,93 milj., kas veidojās no līguma izpildes laikā saskaņotā būvdarbu izmaksu sadārdzinājuma Ls 51,88 milj. apmērā, uzņemtajām finansēšanas izmaksu saistībām Ls 263,36 milj. apmērā, kā arī no citiem ar Dienvidu tilta būvniecību saistītiem izdevumiem Ls 3,69 milj. apmērā.

Rīgas pilsētas pašvaldība:

- pretēji normatīvajos aktos⁸ noteiktajam noslēdza līgumu, kurš būtiski atšķīrās no konkursa nolikuma prasībām, pieļaujot nepamatota būvdarbu izmaksu sadārdzinājuma aprēķināšanu Ls 51,88 milj. apmērā.;
- izvēlējās finansēšanas modeli, kas saistīts ar būtisku projekta īstenošanas izmaksu sadārdzinājumu Ls 263,35 milj. apmērā jeb par 87%;
- uzņēmās saistības pret „Deutsche Bank” AG EUR 445 967 374,97 apmērā, neveicot finansējuma piesaistes iepirkuma procedūru projekta otrās kārtas īstenošanai;
- pretēji normatīvajā aktā⁹ noteiktajam ir izšķērdējusi pašvaldības finanšu līdzekļus Ls 27,22 milj. apmērā, saskaņojot un apmaksājot nepamatotas inflācijas piemaksas par melnā metāla sadārdzinājumu un citus nepamatotus izdevumus.

Lai turpmāk nepieļautu nepamatotu pašvaldības līdzekļu izlietošanu projektu īstenošanas gaitā, pēc revīzijas Rīgas pilsētas pašvaldībai tika sniegti astoņi ieteikumi, kuru ieviešanas rezultātā pašvaldība:

- *izstrādāja četrus tiesību aktus, pilnveidojot projektu izstrādāšanas un ieviešanas uzraudzības procedūras, nosakot projektu iesniedzēju tiesības un pienākumus, projektos iekļaujāmās informācijas veidu un apjomu, projektu iesniegšanas un izskatīšanas kārtību, kā arī projektu ieviešanas uzraudzībā iesaistītās iestādes un amatpersonas, to tiesības un pienākumus;*

⁸ Likuma „Par iepirkumu valsts vai pašvaldību vajadzībām” 24.panta ceturrtā daļa, 25.panta sestā un 9.¹ daļa (spēkā līdz 01.05.2006.), MK 23.12.2003. noteikumu Nr.744 „Noteikumi par atklāta konkursa norisi attiecībā uz būvdarbu veikšanu” (spēkā līdz 28.06.2004.) 74.punkts un MK 23.12.2003. noteikumu Nr.745 „Noteikumi par atklāta vai slēgta konkursa norisi attiecībā uz pakalpojumu sniegšanu” (spēkā līdz 28.06.2004.) 75.punkts.

⁹ Publiskas personas finanšu līdzekļu un mantas izšķērdēšanas novēršanas likuma 8.pants.

- pilnveidoja grāmatvedības uzskaites politiku, tajā skaitā noteica, kādas izmaksas ir uzskaitāmas grāmatvedības uzskaites kontā 1241 „Pamatlīdzekļu izveidošana”, lai Rīgas plisētas pašvaldības gada pārskats sniegtu skaidru un patiesu informāciju par izveidoto pamatlīdzekļu vērtību;
- ir konstatējusi, ka nespēj atgūt izšķērdētos līdzekļus, kamēr ar tiesas spriedumu nav konstatētas amatpersonas, kas pie tā vainojamas.

Valsts kontrole ir nosūtījusi informāciju par revīzijā konstatētajiem pārkāpumiem tiesībsargājošām institūcijām. Tiesībsargājošo institūciju pārbaude par iespējamiem tiesību normu pārkāpumiem Dienvidu tilta pirmās kārtas būvniecībā turpinās.

Rīgas pašvaldības SIA „Rīgas satiksme” elektroniskā norēķinu sistēma

Revīzijā konstatētais:

Rīgas pašvaldības SIA „Rīgas satiksme” uzsāka elektroniskās norēķinu sistēmas ieviešanu, nenosakot ar sistēmas ieviešanu sasniedzamos rezultātus un neizvērtējot sistēmas ieviešanas un uzturēšanas izmaksas attiecībā pret sistēmas funkcionālajiem ieguvumiem sabiedriskā transporta lietotājiem un pakalpojuma sniedzējam. Ieņēmumu izmaksas 13 gados būs vismaz par Ls 100 milj. lielākas, nekā izmaksātu līdzšinējās (kompostrētāju) norēķinu sistēmas ar līdzvērtīgu funkcionalitāti lietošana.

- Elektroniskās norēķinu sistēmas ieviešana, izmantojot kopīga uzņēmuma starpniecību, rada risku, ka ekonomiski nepamatoti palielināsies Rīgas pašvaldības SIA „Rīgas satiksme” sabiedriskā transporta pakalpojumu izmaksas, kā rezultātā palielināsies tarifi un/vai Rīgas domes piešķiramās dotācijas apmērs, jo:
  - sistēmas piegādes un vadības līguma un papildu vienošanās nosacījumi paredz, ka SIA „Rīgas satiksme” samaksās SIA „Rīgas karte” līdz pat Ls 16 milj. vairāk, nekā norādīts sākotnējā piedāvājumā;
  - vadības maksājumos ir iekļauta SIA „Rīgas karte” tīrās peļņas (pēc nodokļu nomaksas) daļa līdz pat Ls 15,2 milj. 13 gados;
  - aprēķinot Rīgas pašvaldības SIA „Rīgas satiksme” zaudējumus un piešķiramo dotāciju, ieņēmumos, kas gūti, sniedzot sabiedriskā transporta pārvadājuma pakalpojumus, nebūs jāiekļauj no SIA „Rīgas karte” saņemtās dividendes, kuras saskaņā ar Rīgas pašvaldības SIA „Rīgas satiksme” un SIA „Rīgas karte” sistēmas piegādes un vadības līgumā iekļautā biznesa plāna nosacījumiem 13 gadu laikā var sasniegt līdz pat Ls 7,75 milj., un par šo summu netiks samazināti ar dotāciju kompensējamie zaudējumi.
- Rīgas pašvaldības SIA „Rīgas satiksme” laikā no 2009.gada 1.maija līdz 2009.gada 31.jūlijam no pasažieriem ir nepamatoti iekasējusi Ls 594 221, jo pretēji Ministru kabineta noteikumos paredzētajam, ka papildu maksu iekļaut tarifā pārvadātājs var tikai ar nosacījumu, ja pasažieriem tiek nodrošināta iespēja iegādāties biļeti biļešu izplatīšanas vietās, šādu iespēju ir nodrošinājusi tikai piecos Rīgas pašvaldības SIA „Rīgas satiksme” apkalpošanas centros.

Lai nodrošinātu efektīvu normatīvo aktu prasībām un atbilstošu elektroniskās norēķinu sistēmas sabiedriskajā transportā ieviešanu, Rīgas pašvaldības SIA „Rīgas satiksme” ir sniegti septiņi ieteikumi, kuru ieviešanas rezultātā Rīgas pašvaldības SIA „Rīgas satiksme”:

- ir ieviesusi kontroles procedūras, kas liedz pasažieriem viedkartēs veikt vairāku viena veida līgumu ielādi un iespēju ilgstoši (ilgāk kā vienu mēnesi) veikt autorizācijas transportlīdzekļos ar biļetēm, kuras iegādātas par tarifu, kas bija spēkā pirms lēmumu par tarifu paaugstināšanu un/vai atvieglojumu samazināšanu pieņemšanas;

- *vienojoties ar SIA „Rīgas karte”, ir veikusi korekcijas sistēmas piegādes un vadības līgumā, nosakot, ka samaksa par viedkartēm tiek veikta par faktiski apgrozījumā nepieciešamo un piegādāto viedkaršu skaitu;*
- *ir vienojusies ar SIA „Rīgas karte” par grozījumiem līgumā, paredzot, ka sabiedrībai ir jāsniedz visa nepieciešamā informācija bez ierobežojumiem;*
- *ir nodrošinājusi iespēju pasažieriem iepriekšpārdošanā iegādāties vienu vienreizējās braukšanas biļeti, neveicot papildu samaksu Ls 2 apmērā par viedkarti;*
- *ir ieviesusi kontroles procedūras, kas nodrošina, ka biļešu iegādes brīdī tiek identificēts, vai pasažierim ir tiesības iegādāties biļetes ar atvieglojumiem un pasažiera statusa derīguma termiņi viedkartē tiek ielādēti atbilstoši Rīgas pašvaldības SIA „Rīgas satiksme” 2009.gada 2.aprīļa noteikumos „Abonementa biļešu izmantošanas kārtība” noteiktajam;*
- *ir izstrādājusi un ieviesusi procedūru, kas ļauj automātiski par jebkuru periodu sagatavot Rīgas domes un Rīgas pašvaldības SIA „Rīgas satiksme” 2005.gada 13.jūlija deleģēšanas līguma Nr.484 „Par sabiedriskā transporta, autotransporta un maksas stāvvietu pakalpojumu sniegšanu Rīgas pilsētā” noteikto pārskatu;*
- *ir izstrādājusi elektroniskās norēķinu sistēmas datu analīzes procesu.*

Ogres novada, Kuldīgas novada, Krāslavas novada un Jelgavas pilsētas pašvaldību izveidoto aģentūru darbības izvērtējums

Revīzijā konstatētais:

Ogres, Kuldīgas un Krāslavas novada un Jelgavas pilsētas pašvaldības autonomo funkciju īstenošanai nepieciešamo pārvaldes uzdevumu veikšanu un pakalpojumu sniegšanu uzdodot aģentūrām, nav nodrošinājušas aģentūru efektīvu pārvaldību, kā rezultātā aģentūru darbība revidējamā laika posmā nav bijusi ekonomiska un atbilstoša normatīvo aktu prasībām, jo:

- *lemjot par aģentūru izveidošanu pašvaldības autonomo funkciju īstenošanai nepieciešamo pārvaldes uzdevumu veikšanai un ar tiem saistīto pakalpojumu sniegšanai, pašvaldības nebija veikušas izvēlēta modeļa ekonomisko izvērtējumu, kā arī nebija noteikušas aģentūru darbības rezultatīvos rādītājus, tā ierobežojot iespēju veikt izveidotās sistēmas efektivitātes izvērtēšanu;*
- *pašvaldības nav veikušas izveidoto aģentūru darbības uzraudzību, kā arī nav nodrošinājušas Publisko aģentūru likumam atbilstošu aģentūru darbības plānošanas dokumentu, ar kuru palīdzību varētu plānot un uzraudzīt aģentūru darbību, izstrādi;*
- *pašvaldības un to aģentūras, iegādājoties preces un pakalpojumus vismaz par Ls 121 899, nav ievērojušas Publisko iepirkumu likuma prasības;*
- *pašvaldību aģentūras ir nepamatoti palielinājušas izdevumus darbinieku atlīdzībai par Ls 19 967, ir nepamatoti veikušas darba samaksu vismaz Ls 43 432 apmērā par laiku, kad darba pienākumi faktiski nav veikti, kā arī ir veikušas samaksu par degvielu Ls 300 apmērā, kas izlietota darbinieku braucieniem brīvdienās un atvaļinājumu laikā;*
- *pašvaldību aģentūras no pakalpojuma saņēmējiem 2009. un 2010.gadā ir nepamatoti iekasējušas Ls 146 793, jo pašvaldības ir apstiprinājušas pakalpojumu cenas, kurām nav ekonomiska pamatojuma – nav veikts cenā iekļaujamo izmaksu aprēķins, pakalpojuma izcenojumā ir iekļautas neparedzētas izmaksas.*

Lai nodrošinātu publisko aģentūru likuma prasībām atbilstošu pašvaldību aģentūru pārvaldību un nepieļautu normatīvajiem aktiem neatbilstošu rīcību ar atlīdzībai un transportam paredzētajiem finanšu līdzekļiem, nodrošinātu iepirkumu veikšanu atbilstoši normatīvo aktu prasībām, kā arī pakalpojumu sniegšanu par ekonomiski pamatotām

cenām, pašvaldībām tika sniegti 25 ieteikumi, kuru ieviešanas rezultātā pašvaldības izstrādāja tiesību aktus:

- kas paredz regulāru aģentūru darbības pārraudzību, aģentūru darbības plānošanas dokumentu (vidēja termiņa darbības stratēģiju un darba plānu) izstrādi un apstiprināšanu, un neregistrētas komercdarbības novēršanu;
- kuros ir noteikti piemaksu veidi un kritēriji piemaksu apmēra noteikšanai, kā arī ievieša kontroles procedūras, lai novērstu nepamatotu piemaksu noteikšanu pašvaldību aģentūru darbiniekiem;
- nosakot, kā pašvaldībās veicami iepirkumi un slēdzami preču un pakalpojumu līgumi, pretendentu atlases metodiku un procesā iesaistīto darbinieku veicamās darbības, dokumentu apriti un noslēgto iepirkumu līgumu izpildes kontroles procedūras;
- aizliedzot dienesta transportlīdzekļa lietošanu personīgām vajadzībām un ieviešot atbilstošas kontroles;
- nosakot pašvaldības aģentūru sniedzamo maksas pakalpojumu izcenojumu aprēķināšanas metodiku, kārtību, kādā pašvaldības iestādēm (aģentūrām) ir jāplāno un jāuzskaita ieņēmumi no maksas pakalpojumiem un ar šo pakalpojumu sniegšanu saistītie izdevumi, jāizstrādā, jāaktualizē un jāiesniedz izskatīšanai domē maksas pakalpojumu izcenojumu aprēķini.

Vecumnieku novada pašvaldības rīcība ar finanšu līdzekļiem un mantu

Revīzijā konstatētais:

Vecumnieku novadu veidojošajās pašvaldības (Vecumnieku, Bārbeles, Stelpes, Skaistkalnes, Kurmenes un Valles pagasti) veicot pašvaldības funkcijas” nenodrošina normatīvajiem aktiem neatbilstošu budžeta plānošanu, rīcību ar pašvaldību nekustamajiem īpašumiem un iepirkumu veikšanu, jo:

- plānojot, apstiprinot, un organizējot budžeta izpildi, kā arī, veicot budžeta grozījumus, nav ievērots normatīvajos aktos¹⁰ noteiktais, ka budžetam jāpievieno paskaidrojuma raksts par pašvaldības uzdevumiem, parāda saistībām un budžetā plānoto izdevumu mērķiem saimnieciskajā gadā un trijos turpmākajos gados un, izdarot budžeta grozījumus, ir jāsaņem finanšu komitejas atzinumi, un budžeta grozījumi ir jānoformē un jāapstiprina kā saistošie noteikumi¹¹;
- pretēji normatīvajā aktā¹² noteiktajam par aizliegumu pašvaldības mantu nodot bezatlīdzības lietošanā netika slēgti nomas līgumi, netika iekasēta nomas maksa par zemes gabalu un par pašvaldībai piederošo telpu lietošanu, kā arī netika iekasēts nekustamā īpašuma nodoklis par iznomātiem zemes gabaliem un nedzīvojamām telpām;
- 75 iepirkumi no pārbaudītajiem 116 iepirkumiem ir veikti, neievērojot normatīvo aktu¹³ prasības.

Lai nepieļautu normatīvajiem aktiem neatbilstošu rīcību ar finanšu līdzekļiem un mantu, Vecumnieku novadu veidojošajām pašvaldībām tika sniegti četri ieteikumi, kuru ieviešanas rezultātā:

¹⁰ Likuma „Par pašvaldību budžetiem” 17. panta pirmā daļa, likuma „Par pašvaldībām” 60.panta 2.punkts.

¹¹ Likuma „Par pašvaldībām” 46.panta pirmā daļa

¹² Publiskas personas finanšu līdzekļu un mantas izšķērdēšanas novēršanas likuma 5.panta pirmā daļa; likuma „Par pašvaldībām” 14.panta otrās daļas 4.punkts un likuma „Par nekustamā īpašuma nodokli” 2.panta piektā daļa.

¹³ Publisko iepirkumu likums, MK 12.09.2006. noteikumi Nr.762 „Kārtība, kādā veicami iepirkumi, kuru paredzamā līgumcena ir lielāka par 1000 latu, bet mazāka par 10 000 latu” (spēkā līdz 01.11.2009.).

- tika pilnveidota iekšējās kontroles sistēma un izstrādāti nepieciešamie iekšējie normatīvie akti par pašvaldības budžeta izstrādāšanas kārtību, par nomas (īres) maksas aprēķināšanas kārtību un par iepirkumu organizēšanu;
- tika nodrošināta nekustamā īpašuma nodokļa iekasēšana par iznomātiem zemesgabaliem un nedzīvojamām telpām Skaistkalnes, Bārbeles un Valles pagasta pašvaldībās.

Iepirkumu organizēšana Kuldīgas novada pašvaldībā

Revīzijā konstatētais:

Kuldīgas pilsētas pašvaldības izveidoto iepirkumu komisiju darbība, veicot publiskos iepirkumus 2009.gada pirmajā pusgadā, nav atbildusi Publisko iepirkumu likumā noteiktajiem mērķim – nodrošināt vienlīdzīgu un taisnīgu attieksmi pret pretendentiem un pašvaldību līdzekļu efektīvu izmantošanu, jo:

- iepirkumu komisijas sagatavotie iepirkumu procedūru nolikumi satur nepamatotas prasības pretendentiem, kas ierobežo brīvu konkurenci, un piedāvājumu vērtēšanas sistēmu, kas pieļauj subjektīvas vērtēšanas iespējas;
- iepirkumu komisija ir noraidījusi pretendētus nebūtisku trūkumu dēļ un noslēgusi līgumus par visaugstāko piedāvāto līgumcenu, kā rezultātā divos iepirkumos ir pieļāvusi nepamatotu finanšu līdzekļu izlietojumu Ls 145 488 (bez PVN) apmērā;
- pašvaldība, noslēdzot līgumus un nepamatoti paredzot finanšu rezervi neparedzētiem darbiem Ls 167 018 apmērā, ir rīkojusies pretēji Publisko iepirkumu likumā noteiktajam, ka papildu darbu veikšanai ir jāpiemēro sarunu procedūra un jāsaņem Iepirkumu uzraudzības biroja atļauja;
- pašvaldība ir maldinājusi Iepirkumu uzraudzības biroju un citus pretendētus par noslēgtajiem līgumiem.

Lai nepieļautu normatīvajiem aktiem neatbilstošu rīcību, veicot iepirkumus, Kuldīgas novada pašvaldībai tika sniegti divi ieteikumi, kuru ieviešanas rezultātā:

- ir izstrādāti iekšējie tiesību akti, kas nosaka iepirkumu organizāciju, iepirkumu dokumentācijas sagatavošanas prasības un kontroles procedūras;
- iepirkumu komisiju locekļi tika nosūtīti apmācībās atbilstoši izvēlētajām iepirkumu jomām, lai būtu kompetenti attiecīgo iepirkumu dokumentu, it īpaši tehnisko specifikāciju, sagatavošanā.

Rīcība ar mantu un finanšu līdzekļiem Ropažu novada pašvaldībā

Revīzijā konstatētais:

Ropažu novada pašvaldības rīcība ar mantu un finanšu līdzekļiem nav bijusi atbilstoša normatīvajos aktos par publiskajiem iepirkumiem un par rīcību ar pašvaldības mantu noteiktajam, kā rezultātā ir pieļauti pārkāpumi zemes piešķiršanā, nekustamo īpašumu iznomāšanā un atsavināšanā, bet veicot iepirkumus, nav ievēroti Publisko iepirkumu likuma noteikumi un ir pieļauts nepamatots pašvaldības līdzekļu izlietojums Ls 321 063 (bez PVN) apmērā, jo:

- pretēji normatīvajā aktā¹⁴ noteiktajam bez Iepirkumu uzraudzības biroja atļaujas divos iepirkumos ir palielināta noslēgto līgumu līgumcena par Ls 95 999 (bez PVN);
- ir nepamatoti izlietoti līdzekļi Ls 64 568 (bez PVN) apmērā par objektu tehniskajos projektos neparedzētiem darbiem, kuru veikšanas nepieciešamība nav atbilstoši dokumentēta;

¹⁴ Publisko iepirkumu likuma 63.panta ceturtais daļas 1.punkts.

- sešos iepirkumos pretēji Vispārīgajos būvnoteikumos¹⁵ noteiktajam, neizstrādājot projekta tehniskos risinājumus, bez kuriem nav iespējams sagatavot ekonomiski pamatotas būvdarbu izmaksu tāmes, ir veikta nelikumīga būvniecība kopsummā par Ls 256 495 (bez PVN);
- atbilstoši noslēgto līgumu noteikumiem par kavētiem būvniecības darbiem nav iekasēts līgumsods Ls 18 855 (bez PVN) apmērā, lai gan normatīvajā aktā¹⁶ noteikts, ka pašvaldībām jārikojas ar finanšu līdzekļiem un mantu lietderīgi, t.i., rīcībai jābūt tādai, lai mērķi sasniegtu ar mazāko finanšu līdzekļu un mantas izlietojumu;
- pašvaldības amatpersonas pretēji likumā¹⁷ noteiktajam vienpersoniski ir noteikušas nomas maksu par pašvaldībai piederošo nedzīvojamo telpu lietošanu.

Lai nepieļautu normatīvajiem aktiem neatbilstošu rīcību ar finanšu līdzekļiem un mantu, Ropažu pilsētas pašvaldībai tika sniegti četri ieteikumi, kuru ieviešanas rezultātā:

- *tika izstrādāti iekšējie tiesību akti, nosakot iepirkumu organizāciju un līgumu izpildes kontroles, kam jānodrošina iepirkuma atbilstību nolikumā un tehniskajās specifikācijās noteiktajām prasībām;*
- *tika pilnveidots pašvaldības nolikums, nosakot kontroles, kas novērstu nelietderīgu lēmumu pieņemšanu;*
- *tika izstrādāti normatīvie akti, kas nosaka nomas (īres) maksas aprēķināšanas kārtību;*
- *tika izstrādātas būvniecības procesa, kurā pašvaldība ir pasūtītājs, kontroles procedūras.*

Komunālo pakalpojumu sniegšana iedzīvotājiem Līgatnes novada pašvaldībā

Revīzijā konstatētais

Līgatnes novada pašvaldība nav spējusi izveidot caurskatāmu, pārvaldes principiem un normatīvo aktu prasībām atbilstošu komunālo pakalpojumu¹⁸ piedāvājumu, kā rezultātā nav nosakāma pašvaldības piedāvāto pakalpojumu izmaksu un norēķinu kārtības pamatotība;

- pašvaldība pretēji normatīvajā aktā¹⁹ noteiktajam bez iepirkuma procedūras ir noslēgusi līgumu²⁰ par sadzīves atkritumu apsaimniekošanu Līgatnes novada administratīvajā teritorijā un 2010.gadā nebija noteikusi maksu par sadzīves atkritumu apsaimniekošanu;
- pašvaldība pretēji normatīvajā aktā²¹ noteiktajam, slēdzot līgumu²² par pašvaldības radīto sadzīves atkritumu savākšanu, ir vienojusies arī par atkritumu savākšanu daudzdzīvokļu dzīvojamās mājās, kā rezultātā netiek nodrošināts normatīvajā aktā²³ noteiktais princips – atkritumu radītājs maksā par viņa radīto sadzīves atkritumu apsaimniekošanu;
- pašvaldība noteikusi ekonomiski nepamatotu (neņemot vērā faktiski radīto atkritumu apjomu un faktisko atkritumu radītāju skaitu) maksājuma aprēķināšanas kārtību, tā rezultātā, piemēram, 2010.gadā ir nepamatoti palielināta sadzīves atkritumu izvešanas ikmēneša maksa par Ls 0,21 vienam iedzīvotājam jeb par 18%;

¹⁵ MK 01.04.1997. noteikumu Nr.112 „Vispārīgie būvnoteikumi” 58. un 78.punkts.

¹⁶ Publiskas personas finanšu līdzekļu un mantas izšķērdēšanas novēršanas likuma 3.panta 1.punkts.

¹⁷ Likuma „Par pašvaldībām” 21.panta pirmās daļas 14.punkta b apakšpunkts.

¹⁸ Komunālie pakalpojumi – siltumapgāde, ūdensapgāde, kanalizācija un sadzīves atkritumu apsaimniekošana.

¹⁹ Atkritumu apsaimniekošanas likuma (spēkā no 01.03.2001. līdz 17.11.2010.) 15.panta pirmā daļa un 21.¹panta pirmā daļa (spēkā no 20.12.2009.).

²⁰ Līgatnes novada domes 01.07.2010. līgums Nr.180 „Par atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumu sniegšanas tiesību piešķiršanu”.

²¹ Atkritumu apsaimniekošanas likuma (spēkā no 18.11.2010.) 16.panta pirmās daļas 1.punkts.

²² Līgatnes novada pašvaldības 01.07.2009. līgums Nr.211-8-017.

²³ Atkritumu apsaimniekošanas likuma (spēkā no 01.03.2001. līdz 17.11.2010.) 13.panta pirmās daļas 1.punkts un Atkritumu apsaimniekošanas likuma (spēkā no 18.11.2011.) 16.panta pirmās daļas 2.punkts.

- pašvaldības sagatavotajos komunālo pakalpojumu tarifu aprēķinos ir iekļauti gan ar pakalpojumu izmaksām (sniegšanu) nesaistīti izdevumi, gan neprecīzi dati, kas ir nepamatoti sadārdzinājuši komunālo pakalpojumu tarifus;
- pašvaldības priekšsēdētājs, slēdzot līgumus²⁴ ar dzīvojamo māju apsaimniekotājiem, pretēji normatīvajā aktā²⁵ noteiktajam, ir piemērojis pašvaldības domes apstiprinātajiem neatbilstošus tarifus komunālajiem pakalpojumiem, kā rezultātā pašvaldība nav guvusi ieņēmumus vismaz Ls 18 000 apmērā.

Lai nodrošinātu komunālo pakalpojumu organizēšanu atbilstoši vispārpieņemtiem pārvaldes principiem, Līgatnes novada pašvaldībai tika sniegti četri ieteikumi (divu ieteikumu ieviešanas termiņš nav iestājies), kuru ieviešanas rezultātā pašvaldība:

- *ir noteikusi par komunālo pakalpojumu sniegšanu atbildīgās struktūrvienības funkcijas un uzdevumus;*
- *ir nodrošinājusi līgumu par sadzīves atkritumu izvešanu slēgšanu atbilstoši saistošajos noteikumos noteiktajai kārtībai un sakārtojusi tiesiskās attiecības ar dzīvojamo māju apsaimniekotājiem.*

Privatizēto dzīvojamo māju pārvaldīšana un apsaimniekošana

Revīzijā konstatētais:

Rīgas, Liepājas, Rēzeknes un Valmieras pilsētas pašvaldībās nav nodrošinājušas privatizēto dzīvojamo māju pārvaldīšanu un apsaimniekošanu atbilstoši jomu reglamentējošo normatīvo aktu prasībām, jo:

- pašvaldības 2008.gadā nebija nodrošinājušas dzīvojamo māju uzturēšanas un apsaimniekošanas maksas noteikšanu atbilstoši normatīvajā aktā noteiktajai kārtībai - maksu par dzīvojamās mājas uzturēšanu un apsaimniekošanu aprēķina saskaņā ar pārvaldnieka sastādīto izdevumu tāmi kalendāra gadam;
- pašvaldības nav slēgušas līgumus par privatizēto dzīvojamo māju apsaimniekošanas uzdevuma nodošanu faktiskajam apsaimniekotājam, bet noslēgtie līgumi nav sagatavoti atbilstoši normatīvā akta prasībām un tajos nav noteikts uzdevuma izpildes kontroles mehānisms;
- pašvaldības nav veikušas apsaimniekotāju darbības uzraudzību, kā rezultātā apsaimniekotāji māju uzturēšanai paredzētos līdzekļus Ls 120 254 apmērā ir izlietojuši citiem mērķiem un no dzīvokļu īpašniekiem ir nepamatoti pieprasīta kredīta atmaksa Ls 23 583 apmērā par siltummezgliem;
- pašvaldības nav ievērojušas likumā noteikto pašvaldības dzīvojamā fonda īres maksas noteikšanas un samazināšanas kārtību, nosakot vienotu īres maksu par platības kvadrātmetru, kas nav saistīta ar konkrētās dzīvojamās mājas uzturēšanas un apsaimniekošanas maksu;
- pašvaldības nav nodrošinājušas dzīvojamo māju pārvaldīšanas tiesību nodošanu likumā noteiktajā kārtībā.

Lai nodrošinātu privatizēto dzīvojamo māju pārvaldīšanas un apsaimniekošanas uzdevuma izpildi atbilstoši labas pārvaldības principam un normatīvo aktu prasībām, pašvaldībām tika sniegti septiņi ieteikumi, kuru ieviešanas rezultātā:

²⁴ Līgatnes novada domes 01.08.2010. līgums Nr.9 „Par komunālajiem pakalpojumiem”, Līgatnes novada domes 02.08.2010. līgums Nr.253 „Par komunālajiem pakalpojumiem”, Līgatnes novada domes 01.10.2010. līgums Nr.256 „Par komunālajiem pakalpojumiem” un Līgatnes novada domes 01.12.2010. līgums Nr.Dz-1.39/11/24 „Par komunālajiem pakalpojumiem”.

²⁵ Likuma „Par pašvaldībām” 21.panta pirmās daļas 14.punkts.

- ir noteikta pašvaldības īpašumā vai valdījumā esošo dzīvojamo telpu īres maksas noteikšanas kārtība, detalizēti norādot izdevumus, kas veido īres maksu;
- ar dzīvojamo māju apsaimniekotājiem ir noslēgti līgumi, nosakot pārvaldes uzdevuma izpildes kārtību, izpildes kvalitātes novērtējuma kritērijus, uzraudzības un pārskatu un ziņojumu sniegšanas kārtību, kā arī dzīvojamo māju pārvaldīšanas līguma izpildes kontroles prasības;
- līgumos ar dzīvojamo māju apsaimniekotāju ir noteiktas īres un apsaimniekošanas maksas aprēķināšanas, saskaņošanas un apstiprināšanas kārtība;
- ir noteikta kārtību, kādā dzīvojamo māju apsaimniekotājam pēc mājas pārvaldīšanas tiesību nodošanas īpašnieku pilnvarotai personai vai mājas apsaimniekošanas sabiedrībai jāstāda nodošanas – pieņemšanas akts, jāpārskaita līdzekļi uz jaunā pārvaldnieka bankas kontu un dokumentu kopijas jāiesniedz pašvaldības nekustamā īpašuma pārvaldniekam;
- ir noteikta dzīvojamo māju uzturēšanas un apsaimniekošanas tāmju un faktisko ieņēmumu un izdevumu pārskatu sastādīšanas kārtība, konkrēto darbību izpildes termiņi un atbildīgās amatpersonas, kā arī iesniedzamo dokumentu forma;
- ir noteikta dzīvojamo māju uzturēšanas un apsaimniekošanas tāmju, faktisko ieņēmumu un izdevumu uzskaites kārtība.

2.2.3 Brīvostu darbības izvērtējums

Laika posmā no 2008. līdz 2012. gadam ir veiktas divas revīzijas brīvostās:

1. Ventspils brīvostas pārvaldes darbības efektivitāte un atbilstība normatīvo aktu prasībām.
2. Rīgas brīvostas pārvaldes darbības atbilstība normatīvo aktu prasībām.

Revīziju mērķis bija gūt pārlicību par brīvostu pārvalžu darbības atbilstību normatīvo aktu prasībām, organizējot ostas attīstību, pārvaldot tās īpašumā un valdījumā esošo zemi un piestātnes, organizējot un veicot komercdarbību ostas teritorijā, iekasējot un izlietojot finanšu līdzekļus.

Ventspils brīvostas pārvaldes darbības efektivitāte un atbilstība normatīvo aktu prasībām **Revīzijā konstatētais:**

- Ventspils brīvostas pārvaldes lēmējinstīcijas sastāva iecelšanas process nav caurskatāms un atklāts, jo normatīvajos aktos nav noteikta Ventspils brīvostas valdes kandidātu izvirzīšanas kārtība un atbilstības amatam izvērtēšanas kritēriji, kā arī nav noteikti valdes priekšsēdētāja un viņa vietnieku pilnvaru termiņi vai apstākļi, pie kuriem pilnvaras tiek zaudētas;
- Ventspils pilsētas domes apstiprinātajā Brīvostas pārvaldes nolikumā noteiktā kārtība, ka Ministru kabineta ieceltie valdes locekļi tiek pieņemti Ventspils brīvostas valdē tikai ar pašvaldības lēmumu, var kavēt Ministru kabineta pārstāvju dalību valdes darbā;
- Ventspils brīvostas pārvalde pretēji Valsts pārvaldes iekārtas likumā noteiktajam labas pārvaldības principam, kas ietver atklātību pret privātpersonu un sabiedrību, nav nodrošinājusi informācijas publiskumu par jūras ostas terminālu apbūves zemes nomas maksas apmēra noteikšanas kritērijiem;
- Ventspils brīvostas pārvalde nav ievērojusi vienlīdzības un atklātības principu pakalpojuma sniedzēju izvēlē, jo pirms līgumu noslēgšanas par reklāmas pakalpojumiem Ls 377 000 (ieskaitot PVN) apmērā pretēji likumā „Par iepirkumu sabiedrisko

pakalpojumu sniedzēju vajadzībām” noteiktajam nav aprēķinājusi iespējamo līgumcenu un nav organizējusi iepirkumu procedūras;

- 25% no Ventspils brīvostas sauszemes teritorijas, kas atrodas brīvostas pārvaldes valdījumā, nav saistīti ar ostas pamatdarbības nodrošināšanu un netiek izmantoti arī rūpnieciskās darbības attīstībai, tā pasliktinot ostas sauszemes platību izmantošanas efektivitātes rādītāju – pārkrauto kravu apjomu un pamatdarbības ieņēmumus uz 1 ha ostas sauszemes platības, kas ir tikai 41% no Klaipēdas un 33% no Tallinas ostas platību izmantošanas efektivitātes rādītājiem;
- ņemot vērā to, ka Ventspils brīvostā pārkrauto kravu apgrozījumam revidējamā laika posmā bija tendence samazināties, netika nodrošināta Latvijas ostu attīstības programmā 2008. – 2013.gadam noteiktā galvenā mērķa – panākt ostas attīstību un palielināt kravu apgrozījumu - sasniegšana.

Rīgas brīvostas pārvaldes darbības atbilstība normatīvo aktu prasībām

Revīzijā konstatētais:

- pārvalde pretēji normatīvo aktu prasībām nav izstrādājusi stratēģisko mērķu konkrētajās ostas attīstības jomās sasniegšanai veicamo darbību ieviešanas rīcības plānu un uzraudzības mehānismu, bet ir realizējusi Rīgas brīvostas attīstības programmā 2009. – 2018.gadam neparedzētus projektus par Ls 24,9 milj.
- ir nelikumīgi izlietoti Ls 6,1 milj., lai pretēji normatīvajos aktos noteiktajam izveidotu SIA „Rīgas brīvostas flote” un iesaistītos komercdarbībā.
pretēji līgumos paredzētajam, ir izmaksāti Ls 1,09 milj. piestātņu uzturēšanas izdevumu segšanai komersantiem, kuri nav izpildījuši līgumā noteiktās piestātņu uzturēšanas prasības un nav uzrādījuši faktisko piestātņu uzturēšanas izdevumu apjomu;
- neievērojot normatīvajā aktā²⁶ noteikto kārtību, Ls 144 970 izlietoti ziedojumiem Starptautiskajai Ostu asociācijai un Liepājas Jūrniecības koledžai;
- pārkāpjot spēkā esošo darba samaksas noteikumu prasības, ir izlietoti Ls 0,6 milj. prēmijām, dāvanām, pabalstiem, izmaksām darba nespējas gadījumos un veselības apdrošināšanai valdes locekļiem;
- nav gūti ieņēmumi Ls 2,08 milj. apmērā, jo, piemērojot ārējam normatīvajam aktam neatbilstošus valdes apstiprinātus noteikumus, no sanitārās maksas ir nepamatoti atbrīvoti kruīza kuģi;
- nav iegūti Ls 0,5 milj. par velkoņu nodošanu lietošanā komersantam;
- izvēlētais AS „Rīgas jūras līnija” maksātspējas procesa finanšu situācijas risinājums pārvaldei ir radījis vismaz Ls 5,3 milj. papildu izdevumus;
- nekustamā īpašuma pārdošanas darījumā, tūlītējas samaksas vietā nosakot līgumcenas samaksu 15 gados, ir pieļauta iegūstamās naudas plūsmas vērtības samazināšanās par Ls 1,2 milj;
- ir nepamatoti izlietoti Ls 378 259, kompensējot piestātnes rekonstrukcijā ieguldītos līdzekļus komersantam, kurš nav izpildījis piestātņu nomas līgumam pievienotās vienošanās nosacījumus šādas kompensācijas saņemšanai;
- pastāv risks, ka finanšu līdzekļi Ls 22 milj. apmērā ir izlietoti neekonomiski, jo, veicot iepirkumus, nav piemērotas normatīvajos aktos noteiktās procedūras;

²⁶ Likuma par ostām (redakcijā līdz 28.05.2010.) 12.panta otrā daļa, Likuma par ostām (spēkā no 28.05.2010.) 12.panta otrā daļa.

- iespējams, nelietderīgi ir izlietoti Ls 745 442, apmaksājot reklāmas pakalpojumus, kuru ietekme uz ostas pakalpojumu popularitātes un kravu apgrozījuma palielināšanos nav vērtēta;
- pārvaldes lēmumi, ar kuriem ir noteikta zemes nomas maksa un termiņi, nav ekonomiski pamatoti.

Par revīzijā konstatētajiem pārkāpumiem ir informēta Ģenerālprokuratūra, Valsts policijā ir ierosināts kriminālprocess.

Lai nodrošinātu brīvostu darbības pilnveidošanu, revīzijās konstatēto nepilnību novēršanai kopumā tika sniegti 28 ieteikumi, no kuriem viens ieteikums nav ieviests, savukārt 20 ieteikumu ieviešanas termiņš nav iestājies. Ieteikumu ieviešanas rezultātā:

Ventspils brīvostas pārvaldē

- *ir nodrošināta informācijas par rūpnieciskajai izmantošanai pieejamām teritorijām ievietošana Ventspils brīvostas pārvaldes mājas-lapā, līdz ar to sekmējot informācijas par iznomāšanai paredzētajiem zemesgabaliem publisku pieejamību;*
- *ir izstrādāts normatīvais akts, paredzot Ventspils brīvostas pārvaldes zemes nomas līgumu izpildes kontroles procedūras;*
- *ir izstrādāts normatīvais aktus, nosakot vienotu darba samaksas sistēmu ar amata kvalifikācijas prasībām un darba rezultātu novērtēšanas kritērijiem visiem brīvostas darbiniekiem, kam jānodrošina vienota un caurskatāma atlīdzības noteikšanas kārtība pārvaldē;*
- *ir izstrādāti noteikumi, kas nosaka pārvaldes Iepirkumu komisiju darbību un iepirkumu procedūru organizēšanu, paredzot tajos kontroles procedūras pār līgumcenu noteikšanu un atbilstošu iepirkuma procedūru piemērošanu, līdz ar to nodrošinot vienlīdzīgu attieksmi pakalpojumu sniedzēju izvēlē.*

Lai gan Ventspils pilsētas dome ir noteikusi brīvostas valdes locekļu iecelšanas procesuālo kārtību, tomēr ir atteikusies izvirzīt jebkādus kandidātu atlases jeb piemērotības valdes locekļa amatam izvērtēšanas kritērijus, uzsverot, ka Ventspils brīvostas valdes locekli ir politiskas amatpersonas un tāpēc nekādi profesionālās atbilstības kritēriji ievēlamajām personām nav izvirzāmi.

Rīgas brīvostas pārvaldē

- *ir izstrādāti piestātņu nomas maksas apmēra noteikšanas kritēriji, kas sekmē vienlīdzīgu un taisnīgu attieksmi pret visiem piestātņu nomniekiem;*
- *budžeta projektam tiek pievienots detalizēts ar saimniecisko darbību nesaistīto izdevumu pamatojums, kam jānovērš ar Rīgas brīvostas pārvaldes funkciju īstenošanu nesaistītu finanšu līdzekļu izlietošanu;*
- *ir apstiprināti iekšējie normatīvie akti, kuri nosaka detalizētu visu bilances posteņu inventarizācijas veikšanas kārtību, kam jānodrošina bilances posteņu uzrādīšana gada pārskatā to patiesajā vērtībā.*